

Hulûsi Kalb'den

Mehmet AKKUŞ*

GÖNLÜMÜZ İNCİ DOLU

Seyyid Nizamoğlu bir şiirinde: Kur'ân-ı Kerîm'i şahit göstererek "Bu aşk bir bahr-ı ummândır / Buna hadd ü kenâr olmaz / Delîlim sırr-ı Kur'ân'dır / Bunu bilende âr olmaz" diyerek ilâhî aşkın âdetâ kenarının sınırının bulunmadığından; böyle bir aşka mübtelâ olmanın ise utanılıp çekinilecek bir hâl olmadığından söz eder. Hulûsî Efendi (k.s) de aşağıdaki gazelinde Nizamoğlu'nun sözünü nazîre olarak aşkın değil, gönlün bir bahr-ı ummân olduğunu dile getirerek gönlü deryâsının ne muazzam bir ummân okyanus olduğunu ifade etmektedir.

Hulûsî Efendi bu gazelinde sözlerine devamla, bu uçsuz bucaksız gönlü deryâsında envâ-ı çeşit nice inci ve mücevherlerin bulunduğunu, ancak bunları bulup ortaya çıkarabilecek mânevî sarrâflara müracaat etmek gerektiğini söylemektedir.

Çünkü gönlüdeki bu cevherler Cenâb-ı Hakk'ın mücevherleridir. Bir kudsî hadiste ifade edildiği gibi, Cenâb-ı Hak yere göğe sığmaz, ancak mü'min kulunun gönlüne tecellî eder. Bu tecellînin olduğu gönüllerde ise mânâ cevherlerinin olması tabiidir.

Gönül âlemindeki incilerin ortaya çıkarılmasına mâni olan ise nefistir. Cenâb-ı Hakk'ın tecellî ettiği gönül hânesini, gönül evini mânevî kirlilerden arındırmanın lüzûmunu; bunun da ancak nefis terbiyesiyle olacağını unutmamak lazımdır. Çünkü mânen selâmete ermek için insana her türlü kötülükleri emr eden nefsi terbiye etmek, onu öldürmek gerekir. Bunun için de en keskin kılıç kelime-i tevhîddir. “*Lâ-mevcûde illa'llâh*” Allah'tan başka hiçbir varlığın bâkî olmadığı fikrini iyice benimseyip, gönülde başka sevdâlara yer vermemek. Bu insanın dünya ve âhiret mutluluğu için en sağlıklı yoldur.

Sultan I. Ahmed'in, “*Dil hânesi pür-nûr olur /Envâr-ı zikru'llâh ile*” diye ifade ettiği gibi gönlümüzü tevhîd zikriyle nurlandırmalıyız. 4. beyitte Hulûsî Efendi bunu bir başka şekilde ifade ederek, kalbin mânevî ismi olan gönül evini pâk eyleyerek cemâlu'llâh orada tecellî etmesi ve insânın mânevî tarafı gelişmesi gerektiğini ifade etmiştir. Tertemiz, ak-pak olmayan gönüle Hakk'ın tecellî etmeyeceği bir başka gerçektir.

Son beyitte ise şairimiz, kendisine hitâb ederek, bülbülün, gülün güzelliğine hayrân olup onun için âh u figân etmesi gibi, “Ey Hulûsî sen de cemâlu'llâh arzusuyla yanıp tutuşmaktasın. Zira Allah'ın cemâli öyle bir güldür ki onun asla hazânı olmaz. O cemâl, hiçbir zaman sararıp solmayacak, Onun nûrunun nihâyeti olmayacaktır.” demektedir.

İncinin, mücevherin tâliplisi o kadar çoktur, ama onları denizden çıkarıp, değerini anlayıp kıymetini idrâk etmek herkesin işi değildir. Bunun için, “*Kadr-i zer, zerdâr şinâsed, kadr-i gevher gevherî.*” denilmiştir. Yani altının değerini altıncı, mücevherin değerini de mücevherden anlayan bilir. Herkesin gönlü var, ammâ o gönüllerdeki inci ve cevheri çıkaracak er kişilerle olmak, onların meclis ve sohbetlerinde gönüllerimizi ferahlandırmak bize düşmektedir. Yoksa kararan gönüllerimiz, kin ve hased dolu kalblerimizle ne kendimiz, ne âlemiz, ne de cemiyetimiz huzur bulur.

GAZELİN METNİ

- 1. Gönül bir bahr-ı ummândır ona
hadd ü payân olmaz
Derûnu dürr ü cevherdir ki pinhândır
ayân olmaz*
- 2. O dürr ü cevheri bilip hemân sarrâfına tapşır
Bu cevher cevher-i Hak'dır gayırlara beyân ol-
maz*
- 3. Bu nefsi katl edip ey cân selâmet
ber-kenârâ çık
Anın katline tevhîd gibi bir keskin sinân olmaz*
- 4. Bu kalbin hânesin pâk et misâfir
gele dost sana
Musaffâ olmayan gönül ol dildâra mekân olmaz*
- 5. Hulûsî dost cemâline kılıpsın andelîb-veş zâr
Cemâli öyle güldür kim ana hergiz hazân olmaz*

GAZELİN SADELEŞTİRİLMESİ

1. İnsanın gönlü ucu bucağı olmayan bir okyanus gibidir. Bu okyanusun içinde nice inci ve mücevherler gizlidir, ammâ bunlar açıktan görünmez.
2. Gönüldeki inci ve mücevherleri bil de hemen bunları bir gönül sarrâfına arz et. Ashında bu mücevherler cenâb-ı Hakk'ın mücevherleridir; bunlar onun değerini bilmeyecek ve ona yabancı olanlara açıklanmaz.
3. Ey dost! Gel sendeki kötülükleri emr eden nefsi emmâreyi öldür de selâmet sâhillerine ulaş. Bu nefsi öldürmek için ise tevhîd gibi keskin bir kılıç bulunmaz.
4. Bu gönül hânesini, evini temiz pâk eyle ki dostun sana misâfir gelsin. Çünkü ter-temiz olmayan mekân, gönülleri feth edip açan dostun mekânı olamaz.
5. Ey Hulûsî! Dostun cemâline bakıp da bülbül gibi ağlayıp inlemektesin. Çünkü dostun cemâli öyle bir güle benzer ki ona hiçbir zaman hazân gelmez, solup yok olmaz.